

Κεφάλαιο 1. §§ 36-38

Το τέλος της αποστολής του Αγησιλάου στην Ασία

(2 διδακτικές ώρες)

Ενδεικτικοί διδακτικοί στόχοι

1. Να εκτιμήσουν οι μαθητές την πειθαρχία του Αγησιλάου στους νόμους της πατρίδας του.
2. Να γνωρίσουν τον ενωτικό και συμφιλιοτικό χαρακτήρα των πολιτικών του παρεμβάσεων στις ελληνικές πόλεις της Μ. Ασίας και να κατανοήσουν την εκτίμηση που έτρεφαν στο πρόσωπό του οι κάτοικοι αυτών των πόλεων.
3. Επισημαίνοντας χαρακτηριστικά στοιχεία της δράσης και του χαρακτήρα του Αγησιλάου να αναγνωρίσουν στο πρόσωπό του έναν προπομπό της πανελληνίας ιδέας.
4. Να επισημάνουν ορισμένα σχήματα λόγου, τυπικά για την ανάπτυξη του εγκωμίου, όπως το ασύνδετο, η αντίθεση και η υπερβολή.

1. Ερμηνευτικές ερωτήσεις

Ανοικτού τύπου

A. Σύντομης απάντησης

§ 36

1. Ποιες εξουσίες είχαν δοθεί στον Αγησίλαο από τη Σπάρτη κατά τη διάρκεια της αποστολής του στην Ασία;
2. Να αναφέρετε ποιος ήταν ο απώτερος σκοπός των επιχειρήσεων του Αγησιλάου στην Ασία, σύμφωνα με όσα αναφέρει ο συγγραφέας.
3. Ποιος λόγος ανάγκασε τον Αγησίλαο να επιστρέψει στην Ελλάδα;
4. Να απαριθμήσετε με βάση το κείμενο τα κίνητρα που είχε ο Αγησίλαος για να παραμείνει στην Ασία.
5. Ποιες εξουσίες είχαν απέναντι στους βασιλείς οι 5 έφοροι της Σπάρτης⁴⁷;
6. Να γράψετε φράσεις ή προτάσεις του κειμένου που παρουσιάζουν τον Αγησίλαο ως έναν από τους εμπνευστές της πανελληνίας ιδέας.

---

⁴⁷ Βλέπε σχολικό βιβλίο, σ. 177.

§§ 37-38

7. Ποια πολιτική κατάσταση επικρατούσε στις ελληνικές πόλεις της Μ. Ασίας πριν από την άφιξη του Αγησίλαου;
8. Να γράψετε τις λέξεις ή φράσεις του κειμένου που δηλώνουν την οικειότητα και εμπιστοσύνη που είχαν οι Έλληνες της Μ. Ασίας απέναντι στον Αγησίλαο.
9. Ποιες ήταν οι δηλώσεις των Ελλήνων της Ασίας για τον Αγησίλαο κατά την αναχώρησή του για τη Σπάρτη και ποιες αρετές του αποκαλύπτουν;
10. Να αναφέρετε τα σημεία του κειμένου, όπου ο συγγραφέας εκφράζει προσωπική κρίση για το πρόσωπο που επαινεί. (Να λάβετε υπόψη σας όλη την ενότητα, §§ 36-38).

B. Ελεύθερης ανάπτυξης

§ 36

1. Ποιες πληροφορίες μας δίνει ο συγγραφέας για τη φήμη που είχε αποκτήσει ο Αγησίλαος στην Ασία;
2. Αφού διαβάσετε το απόσπασμα 185,5-186,7 από τον Πανηγυρικό του Ισοκράτη⁴⁸, να εκτιμήσετε πόσο τιμητικό ήταν για τον Αγησίλαο να αναγνωρίζεται ως στρατηγός που φιλοδοξούσε και θα μπορούσε να καταλύσει το κράτος των Περσών, αν του το επέτρεπαν οι υποχρεώσεις του προς την πατρίδα του. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας κάνοντας αναφορά και στα δυο κείμενα.
3. Να αναπτύξετε τους λόγους που θα είχε ο Αγησίλαος, σύμφωνα με όσα αναφέρει ο συγγραφέας, να αγνοήσει τις υποχρεώσεις του απέναντι στην πατρίδα του και να μην ανταποκριθεί στο κάλεσμά της⁴⁹.
4. Να επισημάνετε ποιες αρετές του Αγησίλαου τονίζει ο Ξενοφώντας σ' αυτή την παράγραφο και να γράψετε ποια τεκμήρια προσκομίζει για να τις αποδείξει.

---

⁴⁸ Βλέπε Παραθέματα: Κείμενο 9.

⁴⁹ εξουσία, δόξα, δύναμη, πλούτη, φιλοδοξίες κλπ.

5. Στην παράγραφο αυτή ο λόγος του συγγραφέα δομείται με βάση την αντίθεση και τη σύγκριση.
- A. Να γράψετε τα μέρη της αντίθεσης και αναλύοντάς τα να αναφέρετε ποια αρετή του Αγησιλάου προβάλλει και επαινεί ο Ξενοφώντας μέσα απ' αυτά⁵⁰.
- B. Να αναφέρετε τρία παραδείγματα σύγκρισης, κάνοντας σαφή τη διάκριση ανάμεσα στα μέρη που συγκρίνονται, και να εξηγήσετε ποια ποιοτικά χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του Αγησιλάου εξαίρονται με αυτή την τεχνική⁵¹.
6. Τι ήταν η Πανελλήνια Ιδέα; Να αναπτύξετε το περιεχόμενο και το σκοπό που υπηρετούσε. Να εξετάσετε με ποιο τρόπο συνδέεται η προσωπικότητα του Αγησιλάου μ' αυτή την ιδέα, σύμφωνα με το κείμενο.
7. Ποιο ήταν το πιο φιλόδοξο και το πιο σπουδαίο, σύμφωνα με τον συγγραφέα, σχέδιο του Αγησιλάου στην Ασία; Να το αναπτύξετε.

§§ 37-38

8. Να γράψετε ποια συναισθήματα έτρεφαν οι Έλληνες της Μ. Ασίας για τον Αγησίλαο και να τα τεκμηριώσετε αναφέροντας τα σχετικά στοιχεία που παραθέτει στο κείμενο ο συγγραφέας.
9. Να περιγράψετε το γεγονός που αναφέρει ο συγγραφέας στις §§ 37-38 ως απόδειξη των εξαιρετικών ηγετικών και διοικητικών ικανοτήτων του Αγησιλάου.

⁵⁰ Για το σχήμα της αντίθεσης βλ. Βασ. Θ. Θεοδωρακόπουλο, *Εισαγωγή στην αττική ρητορεία*, σσ. 124-125, Επικαιρότητα, Αθήνα 1989.

Το αντιθετικό σχήμα	
A μέρος	B μέρος
<ul style="list-style-type: none"> • ἄρχων μὲν παμπόλλων πόλεων • ἄρχων δὲ καὶ νήσων • καὶ τὸ ναυτικὸν προσῆψεν αὐτῷ ἢ πόλις • αὐξανόμενος καὶ εὐκλεία καὶ δυνάμει • παρὸν δ' αὐτῷ πολλοῖς κάγαθοῖς χρῆσθαι • πρὸς δὲ τούτοις τὸ μέγιστον... ἐλπίζων καταλύσειν τὴν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατεύσασαν πρότερον ἀρχήν 	<ul style="list-style-type: none"> • ὅμως ὑπ' οὐδενὸς τούτων ἐκρατήθη, • ἀλλ' ἐπειδὴ ἦλθεν αὐτῷ ἀπὸ τῶν οἴκοι τελῶν βοηθεῖν τῇ πατρίδι, ἐπέιθετο τῇ πόλει

⁵¹ Να συμβουλευτείτε τα σχόλια του βιβλίου σας, σ. 176.

10. Να εξηγήσετε πού οφειλόταν η δημοτικότητα του Αγησίλαου στους Έλληνες της Ασίας (να λάβετε υπόψη σας και τις §§ 17-23).
11. Στο κείμενο, §§ 36-38, υπάρχουν μεταξύ άλλων ένα ασύνδετο σχήμα, ένα σχήμα υπερβολής και μια παρομοίωση. Να τα γράψετε και να εκφράσετε τις εντυπώσεις που σας δημιουργούν για το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται.

Ερωτήσεις κλειστού τύπου ή συνδυασμός ανοικτού και κλειστού τύπου

1. Α. Να σημειώσετε με X στο αντίστοιχο τετράγωνο την πρόταση με την οποία ο Ξενοφών αναφέρεται στην αγάπη του Αγησιλάου για την πατρίδα του τη Σπάρτη.
- Ἀγησίλαος ἄρχων ἦν παμπόλλων ἐν τῇ ἡπείρῳ πόλεων*
- Ἦλπιξε καταλύσειν τὴν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατεύσασαν ἀρχὴν*
- Οὔτε ἂν πᾶσαν τὴν γῆν δέξαιτο ἀντὶ τῆς πατρίδος*
- Παρήν δ' αὐτῷ χρῆσθαι πολλοῖς κάγαθοῖς ὃ τι ἐβούλετο*
- Ἦλθεν αὐτῷ ἀπὸ τῶν οἴκοι βοηθεῖν τῇ πατρίδι*
- Β. Να αναφέρετε δυο στοιχεία από όσα γράφει ο Ξενοφών για να αποδείξει τη φιλοπατρία του Αγησιλάου.
2. Να σημειώσετε X στο αντίστοιχο τετράγωνο, αν οι ακόλουθες προτάσεις αποδίδουν σωστά ή λανθασμένα το έργο και τις εντυπώσεις που άφησε ο Αγησίλαος φεύγοντας από την Ασία.

		Σ	Λ
α.	Πολλοί λυπήθηκαν για την αναχώρησή του γιατί τον αισθάνονταν ως φίλο και προστάτη.	☐	☐
β.	Έφερε πολιτική ειρήνη και ευημερία στις πόλεις που είχε στον έλεγχο του.	☐	☐
γ.	Επέβαλε τη θέλησή του με τη στρατιωτική δύναμη που διέθετε.	☐	☐
δ.	Οι Έλληνες της Μ. Ασίας τον θαύμαζαν για τις διοικητικές του ικανότητες	☐	☐

- ε. Εξόρισε όλους τους στασιαστές από τις πόλεις που διοικούσε.
- στ. Πολλοί ανακουφίστηκαν με την αναχώρησή του, γιατί τιμωρούσε σκληρά όσους του αντιστέκονταν.
- ζ. Με την παρουσία του στην Ασία σε όλες τις πόλεις ξέσπασαν επαναστατικά κινήματα.
- η. Αρκετοί δείχνοντας τη φιλία τους τον ακολούθησαν για να προσφέρουν βοήθεια τη Σπάρτη.

2. Γραμματικές ερωτήσεις

- Να μεταφέρετε τις λέξεις των φράσεων που ακολουθούν στον άλλο αριθμό.
  - πολλοῖς καὶ ἀγαθοῖς χρῆσθαι
  - αἰσχροῦ καὶ ἀκίνδυνα κέρδη δέχεται
  - ἔργον ἀξιεπαίνου βασιλέως ἐστί
  - παραλαβὸν τὰς πόλεις στασιαζούσας
  - πατρὸς καὶ ἐταίρου ἀπιόντος
- Να υπογραμμίσετε τη σωστή γραμματική κατηγορία για καθεμιά από τις λέξεις του κειμένου που ακολουθούν.
  - οἴκοι ρήμα σε ευκτική
επίρρημα τοπικό
ουσιαστικό, πληθυντικού αριθμού
  - ἐθελούσιοι μετοχή
ουσιαστικό
επίθετο
  - ἄρξων μετοχή
επίθετο
ουσιαστικό
  - δεήσοι ουσιαστικό σε δοτική πτώση
ρήμα σε ευκτική

επίρρημα

3. Να επιλέξετε από τη στήλη Β το σωστό γραμματικό χαρακτηρισμό των λέξεων του κειμένου της στήλης Α γράφοντας δίπλα σε κάθε αριθμό το σωστό γράμμα.

A	B
1. προσήψεν	α. ευκτική αορίστου
2. έβούλετο	β. απαρέμφατο ενεργητ. αορίστου
3. δέξαιτο	γ. οριστική αορίστου
4. κινηθήναι	δ. οριστική παρατατικού
5. διατελέσαι	ε. απαρέμφατο ενεστώτα
6. μάχεσθαι	στ. απαρέμφ. παθητικ. αορίστου

4. Να συμπληρώσετε τα κενά των προτάσεων που ακολουθούν με τους τύπους που ζητούνται στις παρενθέσεις.

- α. Ήλπιζε _____ (καταλύω, απαρέμφατο ενεργητικού αορίστου) την αρχήν.
 β. Έν τῷ έφορείῳ έστηκότες _____ (τυγχάνω, παρατατικός)
 γ. Έως αὐτὸς παρήν, αἱ πόλεις _____ (διατελώ, παρατατικός) ὁμονόως _____ (πολιτεύομαι, μετοχή ενεστ.).
 δ. Οἱ Έλληνες _____ (δηλόω, οριστ. μέλλοντα) ὅτι τήν φιλίαν οὐ πλαστήν _____ (παρέχομαι, ενεστώτας).
 ε. Τῶν ἐν τῇ Ασίᾳ πράξεων τοῦτο τέλος _____ (γίγνομαι, μέλλοντας).

5. Να κατατάξετε στον παρακάτω πίνακα τους ρηματικούς τύπους: ἄγασθαι, προσήψεν, ἀξινόμενος, παρόν, έβούλετο, στρατεύσασαν, έκρατήθη, βοηθεῖν.

	Ενεργητική	Μέση	
Παρατατικός			
Μτχ. Ενεστ			
Απαρ. Ενεστ.			Παθητική
Οριστ. Αορ.			
Μτχ. Αορ.			

3. Συντακτικές ερωτήσεις

1. Να σημειώσετε ένα X στον πίνακα που ακολουθεί, προσδιορίζοντας το συντακτικό ρόλο των παρεμφάτων, και να γράψετε για το καθένα τον όρο από τον οποίο εξαρτάται.

Απαρέμφατο	Υποκείμενο	Αντικείμενο	Εξαρτάται από:
ἄγασθαι			
χρη̄σθαι			
καταλύσειν			
μάχεσθαι			

2. Να σημειώσετε ένα X στην αντίστοιχη στήλη του πίνακα προσδιορίζοντας το συντακτικό ρόλο των λέξεων του κειμένου που δίδονται.

	Κατηγορ. προσδ.	Αντικείμ.	Κατηγορούμενο	Υποκείμενο
(ἄγασθαι) αὐτοῦ				
τῆ πατρῑδι				
μόνος				
ἐνδηλον				
τὰς πολιτείας				
εὐδαίμονας				
πατρός				

3. ὑπ' οὐδενός τούτων ἐκρατήθη. Να προσδιορίσετε το συντακτικό ρόλο των όρων της πρότασης.
4. Α. Να βρείτε τα ρήματα του κειμένου, των οποίων το αντικείμενο βρίσκεται σε δοτική ή γενική πτώση και να τα καταγράψετε στις αντίστοιχες στήλες του πίνακα που ακολουθεί⁵².

Ρήματα με αντικείμενο σε δοτική	Ρήματα με αντικείμενο σε γενική

⁵² προσάπτω, χρῶμαι, βοηθέω, πείθομαι, μάχομαι / ἄγαμαι, ἄρχω, λήγω.

B. Να εντάξετε καθένα από τα ρήματα που βρήκατε σε μια από τις παρακάτω σημασιολογικές κατηγορίες (βλ. και Μουμιτζάκης, Α.Β., *Συντακτικό*, §§ 51-52).

- Με γενική συντάσσονται ρήματα που σημαίνουν:

εξουσία: _____

έναρξη / λήξη: _____

απόλαυση / ψυχικό πάθος: _____

- Με δοτική συντάσσονται ρήματα που σημαίνουν:

φιλική / εχθρική διάθεση ή ενέργεια: _____

ευπείθεια, επικοινωνία: _____

σύνθετα με την πρόθεση προς: _____

5. A. Να συμπληρώσετε στις προτάσεις που ακολουθούν το σύνδεσμο που εισάγει τη δευτερεύουσα πρόταση με τη βοήθεια του κειμένου:

Ἀγησίλαος ἐποίησεν _____ ἄνευ φυγῆς καὶ θανάτων ὁμο-
νόως τὰς πόλεις πολιτευομένας διατελέσαι.

Ἴσμεν _____ οὐ χείροσιν ἡμῶν μαχοῦμεθα.

- B. Να προσδιορίσετε το συντακτικό ρόλο των εξαρτημένων προτάσεων.

4. Λεξιλογικές ασκήσεις

1. Να σημειώσετε με X στο αντίστοιχο τετράγωνο, αν η σημασία που έχουν στο κείμενο οι λέξεις που δίδονται διατηρείται στη νέα ελληνική ή όχι.

	άλλη σημασία	ίδια σημασία
ἐπινοῶ	☐	☐
τέλη	☐	☐
ἀρχή	☐	☐
φυγή	☐	☐
ἐταῖρος	☐	☐

πλαστή

2. προσήψεν (προσάπτω):

A. Να αναλύσετε το ρήμα στα συνθετικά του στοιχεία (πρόθεση και απλό ρήμα) και να γράψετε τα ρήματα που προκύπτουν αν το απλό ρήμα συντεθεί με τις προθέσεις *ἐπί*, *ἀνά*, *ἐξ*, *σύν*.

B. Να χρησιμοποιήσετε όσα από τα ρήματα που σχηματίσατε είναι ακόμη εύχρηστα σε μια πρόταση της νέας ελληνικής.

3. Να συνδέσετε καθεμιά από τις λέξεις του κειμένου της στήλης A με την ομόρριζή της στη στήλη B. Δύο από τις λέξεις στη στήλη B περισσεύουν.

A	B
<i>ἐφορεῖον</i>	ουσιαστικός
<i>δέξαιτο</i>	εξειδικεύω
<i>ἐνδηλον</i>	αποδοχή
<i>εἰδότες</i>	φορεῖο
<i>παρῆν</i>	οἶδημα
	εκδήλωση
	όραμα

4. Να συσχετίσετε τις ακόλουθες νεοελληνικές λέξεις (μετοχές) με τύπους του κειμένου⁵³:

- απονενομημένος _____
- κατειλημμένος _____
- τετελεσμένα _____
- δεδηλωμένος _____
- συνημμένος _____
- πεπεισμένος _____

⁵³ ἐπινοῶ, παραλαμβάνω, διατελῶ, ἐνδηλον, προσάπτω, πείθομαι.

5. Ασκήσεις για το σπίτι

1. Αφού μελετήσετε το απόσπασμα 5.1-9.5 από τον Όλυμπιακό λόγο του Λυσία⁵⁴ να επισημάνετε και να γράψετε τα βασικά στοιχεία της «πανελληνίας ιδέας» που περιέχει. Την πατρότητα ποιών στοιχείων από αυτά αναγνωρίζει ο Ξενοφώντας στον Αγησίλαο στο κεφάλαιο 1.36;
2. Ανακεφαλαιώνοντας να αναφέρετε τις στρατηγικές και πολιτικές αρετές που επέδειξε ο Αγησίλαος στο διάστημα από την εκλογή του ως βασιλιά της Σπάρτης μέχρι την ανάκλησή του από την Ασία.
3. Να σκιαγραφήσετε το πρότυπο του ιδανικού ηγέτη σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά που μας έδωσε μέχρις εδώ ο Ξενοφώντας για τον Αγησίλαο.

---

⁵⁴ Βλέπε Παραθέματα: Κείμενο 10.